

מהי עבדות?

קראו את המקורות שלהלן, צפו בסרטון הקצר וחשבו על השאלות:

- מהם מאפייני העבדות?
- כיצד ניתן להסביר בעזרת המקורות את תגובת העם לדברי משה?

... אבל מה זה להיות עבד? - דמיינו שאתם עובדים קשה מאוד בשביל אדם אחר, לא מקבלים כל שכר, כל חייכם נשלטים על ידו, ילדיכם שנולדים הופכים מיד לעבדים גם הם והוא רשאי לעשות בכם ובמשפחתכם מה שרק ירצה - זוהי העבדות.

התופעה הזו, העבדות, נולדה ככל הנראה עוד בעידן הפרהיסטורי, עוד לפני המהפכה החקלאית והמצאת הכתב והתרבות. כבר אז היו מי שלקחו עבדים, שעשו את העבודות הקשות והלא נחמדות. כשנולדה התרבות האנושית המשיכה העבדות ומזהים אותה כבר בתרבויות מסופוטמיה הקדומות והעתיקות ביותר, כמו שומר ובבל. גם במצרים העתיקה המשיכו להעביד אנשים, אולי אף את אותם עבדים מקרב בני ישראל שעליהם מסופר בתנ"ך.

אבל איך מתקיימים חיי העבדים?

העבד הוא אדם שאינו חופשי. אדוניו הוא שקובע את סדר היום שלו, את עבודתו ולמעשה הוא שקובע עבורו את מרבית הדברים הנוגעים לאורח חייו ודרכי התנהלותו בחיי היום יום. מעבודה בשדות ובאחוזת של האדון, דרך אימהות שהן גם משרתות בביתו וילדי העבדים, אפילו הצעירים שבהם, שמטפלים בניקיון ובמלאכות שונות. העבד אינו בן חורין ולא יכול לעזוב את אדוניו ולצאת לחופשי. ההיפך הוא הנכון - מרבית העבדים בהיסטוריה היו שייכים לאדוניהם באופן מוחלט, שירתו אותם והיו לגמרי נתונים לחסדיהם, לגחמותיהם ולהחלטותיהם. מעבר לנטילת חירותם, מרבית העבדים סבלו מהשפלה ממשית של כבודם. הם פחדו מהאדונים שלהם ובקרב האדונים שררה לא פעם תרבות מאוד אלימה, שנועדה לשמור את העבדים צייתנים וכנועים לחלוטין. ...

בתקופת העבדות באמריקה, למשל, איבדו לא מעט בעלי-עבדים את אנושיותם. זו הייתה תוצאה ישירה של האלימות המרושעת והכוח המשחית שהתפתחו אצלם. עונשים קשים היו עניין שבשגרה וניתנו לעבדים על כל עבירה, גם הקלה ביותר...

חנתוך - <https://eureka.org/item/48390/%D7%9E%D7%94%D7%99-%D7%A2%D7%91%D7%93%D7%95%D7%AA>

תיעוד כתב של עבד עברי במצרים

פרדריק דאגלס Frederick Douglass, שחי בשנים 1818-1895, נולד וגדל כעבד, לאחר שנמלט הקדיש את חייו לשיפור מצבם של האמריקנים-אפריקאים בארצות הברית במאבק נגד העבדות. הוא חיבר את הספר - "פרדריק דאגלס, עבד אמריקני, סיפור חייו", בו הוא מתאר את חייו כעבד. הספר הפך לאחד הספרים המשפיעים ביותר במאבק לביטול העבדות בארצות הברית במאה ה-19

לפניכם קטעים מספרו:

במשפחתו של האדון יו חייתי כשבע שנים. בזמן זה הצלחתי ללמוד לקרוא לכתוב. כדי להצליח בכך נאלצתי לנקוט תכסיסים שונים. לא היה לי מורה קבוע. גברתי, שברוב טובה התחילה ללמדני, לא רק שהפסיקה לעשות זאת בעצתו ובהשפעתו של בעלה, אלא גם התנגדה לכך שכל אדם אחר יעשה זאת. הצעד הראשון בדרכה מטה היה בכך שהפסיקה ללמד אותי לקרוא. ...

דבר לא הכעיס אותה יותר מלראותני עם עיתון בידי. נראה שחשבה ששם טמונה הרעה. ראיתי אותה חשה לעברי בפנים מלאי חמה וחוטפת מידי את העיתון באופן שחשף בגלוי את חששה. היא הייתה אישה מהירת תפיסה, הניסיון המועט כבר הראה לה, לשיבועות רצונה, שחינוך ועבדות אינם צועדים יד ביד. מרגע זה השגיוח עלי באופן הדוק. אם שהיתי בחדר אחר במשך זמן מה, תמיד חשדו בי כי בידי ספר, ונקראתי לתת דין וחשבון על מעשי. אולם כל זה היה מאוחר מדי. הצעד הראשון כבר נעשה. גברתי, שלימדה אותי את אותיות האלף-בית, נתנה לי "אצבע", ושום אמצעי זהירות לא יכול למנוע ממני לקחת את "היד".

התוכנית שאימצתי לי, ושעלתה בידי יותר מכול, הייתה להתיידד עם כל הילדים הקטנים הלבנים שפגשתי ברחוב. את כל מי שיכולתי - הפכתי למורה. בעזרתם הנדיבה, שניתנה בזמנים שונים ובמקומות שונים, הצלחתי לבסוף ללמוד לקרוא. כשנשלחתי לשליחויות, תמיד לקחתי את ספרי עמי, ולאחר שביצעתי במהירות את השליחות לצד אחד, התפנה לי זמן ללמוד קמעא לפני שחזרתי אל הבית.....

פרק שביעי מתוך "עבד אמריקני" פרדריק דאגלס. הוצאת נהר ספרים. מאנגלית מיכל אילן.